

چکیده

هدف از اجرای اقدامات تأمینی و تربیتی، اصلاح بزهکار، جلوگیری از تکرار جرم و بازگشت فرد به اجتماع است. این اقدامات باید به نحوی اجرا شوند که متناسب با ویژگی های شخص محکوم، شیوه ارتکاب جرم، استعدادها، منش و... باشند، به نحوی که با توجه به این مسائل بهترین نوع اقدام تأمینی و تربیتی برای آن ها توسط قاضی انتخاب شود. در این تحقیق با روش توصیفی - تحلیلی، نخست با توصیف اقدامات تأمینی و تربیتی در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲، به تحلیل شرایط و آثار اعمال این اقدامات و چالش های آن ها پرداخته شده است.

یافته ها نشان می دهد که در قوانین کیفری ایران، واکنش کیفری در اولویت قرار داشته و به حمایت های روانی، درمانی و اجتماعی از بزهکار با ایجاد نهادهای متولی این امور، توجه مناسبی نشده است. در ماده ۲ ق.م.ا ۱۳۹۲ همانند قانون مجازات ۱۳۷۰ صرفاً به مجازات اشاره شده و توجهی به تدابیر تأمینی و تربیتی و بکارگیری این اصطلاح در تعریف جرم، نشده است. در حالی که ماده ۱۰ ق.م.ا ۱۳۹۲ به صراحت به رعایت اصل قانونمندی در این تدابیر اشاره دارد. در نظام عدالت کیفری ایران حالت خطرناک تعریف نشده و صرفاً در برخی از قوانین بدان اشاره لغوی شده است. در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ اقدامات تأمینی و تربیتی علاوه بر اینکه به عنوان مجازات اصلی اعمال می شوند، به عنوان مجازات های تبعی، تکمیلی و مجازات جایگزین نیز مورد استفاده قرار می گیرند. در این قانون، اقدامات تأمینی و تربیتی در مواد قانونی بسیاری در قالب مجازات ها آورده شده است. می توان مهم ترین تغییر را پیش‌بینی اقدامات تأمینی و تربیتی در بیشتر جرایم ارتكابی از سوی اطفال و نوجوانان بزهکار دانست. با این حال نظام حقوقی ایران با چالش‌هایی نظیر عدم تعریف اقدامات تأمینی و تربیتی، نبود تعریفی روشن از حالت خطرناک، عدم عنایت مناسب از سوی مقنن به کارشناسان، گستردگی اعمال اقدامات تأمینی و تربیتی در مواردی همچون محرومیت از حقوق اجتماعی، انتشار احکام و نبود نهادهای متولی مناسب برای اجرای این تدابیر و... مواجه می باشد.

واژگان کلیدی: اقدامات تأمینی، اقدامات تربیتی، شرایط، آثار، آسیب ها، قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲